

ישעיהו פרק א

מבוא

ישעיהו הנביא המתהלך ברחובות ירושלים, מקונן על כך שעיר הצדק הפכה להיות כרשעת סדום. הנביא מוכיח את ההנהגה ואת העם כולו, את באי המקדש, השופטים, השרים, הסוחרים וכלל החברה, על כך שעבודת ה' במקדש מנותקת מעבודת ה' במצוות בין אדם לחברו, וירושלים מלאה עוולה מרמס ושפיכות דמים. הנביא מבטיח שירושלים תחזור להיות עיר הצדק, קריה נאמנה. תיקון זה יגיע או בדרכי חזרה בתשובה של העם או בדרך קשה של פורענות.

שאלות מכוונות למידה

- על מה זועק הנביא?
- מדוע הכעס הגדול, אם החברה מנהלת חיים דתיים שלמים סביב בית המקדש?
- מהן אפשרויות התיקון?

מבוא לפרק א

הנבואה הפותחת את ספר ישעיהו, מעצימה ומדגישה שני עניינים מרכזיים אשר חוזרים ומופיעים בנבואות ישעיהו השונות:

- עבודת ה' במקדש חייבת להיות מחוברת לעבודת ה' בעשיית צדקה ומשפט. אם ההנהגה, והחברה כולה מלאה בעוולה ומרמה, הרי שגם עבודת ה' במקדש ובתפילה לא יתקבלו לרצון לפני ה'.
  - תיקון העולם וכילוי הרשעה - יגיעו בכל מקרה, כהבטחה אלוקית. ישנן שתי דרכים להגיע אל אותו התיקון: או על ידי חזרה בתשובה ותיקון העוולות, או חלילה - על ידי עונש ופורענות מיד הקב"ה אשר תכלה את הרשעה.
- בפרק א שלובים שני עניינים מרכזיים אלו, יחדיו, על ידי פניית ישעיהו אל אנשי ירושלים החטאים, אשר יושבים בעירם ומקיימים את עבודת המקדש כהלכתה, אך הופכים אותה להיות ריקה מתוכן, מכיוון שבו זמנית מלאה העיר במשפט שקר, בשוחד, במרמה ואף בשפיכות דמים. ישעיהו מבטיח כי סופה של ירושלים יהיה לשוב ולהיות "עיר הצדק קריה נאמנה". אך שתי אפשרויות עומדות בפני העם, כיצד להגיע אל אותו התיקון:
- האחת** על ידי חזרה בתשובה, ופסוקים רבים קוראים לאותה תשובה.
- והשנייה**, אם לא תבוא התשובה, על ידי עונש מדי הקב"ה, ופסוקים רבים מתארים את הפורענות אשר תגיע.

החטא, העונש וההצלה

[פסוקים א-ט]

פסוק א: רקע לנבואת ישעיהו

ישעיהו א, א

חֲזֹן יִשְׁעִיָּהוּ בֶן אֲמוּץ אֲשֶׁר חָזָה עַל יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם בְּיָמֵי עֲזִיָּהוּ יוֹתֵם אָחֻז יַחְזְקֶיהוּ מְלֶכִי יְהוּדָה:

1. אלו שלושה דברים אנו למדים מפסוק א על הנביא:

א. שמו של הנביא:	
ב. המלכות עליה נאמרה הנבואה:	
ג. זמנו ההיסטורי של הנביא:	

☒ משמעות המילה "חזון"

☒ ישעיהו א, א

ולפי שהן תוכחות קושי, קראם "חזון", שהוא הקשה מעשרה לשונות שנקראת נבואה.

פסוקים ב-ד: החטא

ישעיהו פרק א

(ב) שָׁמְעוּ שְׁמַיִם וְהֶאֱזִינִי אֶרֶץ, כִּי ה' דָּבַר; **בְּנִים** גִּדְּלֹתַי וְרוֹמְמֹתַי, וְהֵם פָּשְׁעוּ בִי:

(ג) יָדַע שׁוֹר קִנְהוֹ, וְחֹמֹר אֲבוֹס בְּעֵלְיוֹ; יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַע, עַמִּי לֹא הִתְבוּנָן:

השור מכיר את בעליו ונכנע למעבידו / חמור נכנע לבעליו כי הוא יודע שבעליו מספקים לו את האבוס / לעומת זאת ישראל לא מכירים ולא נכנעים לאדונם לה'.

(ד) הוֹי גּוֹי חָטָא, עִם כְּבֹד עֹן, זָרַע מְרָעִים, **בְּנִים** מְשַׁחֲתִים; עֲזְבוּ אֶת ה', נֶאֱצַו אֶת קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל, נָזְרוּ אַחֲרָי:

נזרו אחור - התרחקו ונבדלו מה' (מלשון התנזרות או מלשון זרים).

שאלה 2 מבוססת של שאלת בגרות חורף תשע"ד

2. עיין בפסוקים ב-ד, וענה:

א. מהו החטא שהנביא מוכיח בו את העם? (ע"פ פסוק ד)?

ב. מהי המידה הרעה שהיא לדעת הנביא השורש של החטא (ע"פ פסוקים ב-ג)?

ג. כיצד **ההשוואה הניגודית** לשור וחמור מחזקת את התוכחה של הנביא (פסוק ג)?

ד. בתוכחה, הנביא מכנה פעמים את העם בכינוי "**בנים**", מדוע הוא בחר בכינוי זה?

○ **ההדרגתיות בתיאור העם וחטאיו**

ישעיהו פרק א, ד

הוֹי

גּוֹי חָטָא,

עִם כְּבֹד עֹן,

זָרַע מְרָעִים,

בְּנִים מְשַׁחֲתִים, עֲזְבוּ אֶת ה', נֶאֱצַו אֶת קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל, נָזְרוּ אַחֲרָי:

3. בפסוק ד הנביא מתאר **בהדרגתיות כפולה** את העם ואת חטאיו.

א. מה מאפיין את הדרגתיות שיש בכינויים של העם? ומה ההדרגתיות שיש בתיאור החטאים של העם?

ב. ההדרגתיות של כינויי העם **הפוכים** מההדרגתיות של תיאור החטאים, במה? ומה משמעותה?

פסוקים ה-ט: העונש - תיאור הארץ החבולה

ישעיהו פרק א

- (ה) על מה תכּו עוד, תוסיפו סרה? כל ראש לְחָלִי, וְכָל לֵבָב דָּוִי :
- (ו) מִכֶּפֶץ רֶגֶל וְעַד רֹאשׁ אֵין בּוֹ מוֹתָם, פָּצַע וְחִבּוּרָהּ וּמִכָּה טְרָיָה ; לא זרו ולא חִבְשׁוּ וְלֹא רָכְכָה בְּשִׁמּוֹן :
- (ז) אֲרָצְכֶם שָׁמָּמָה, עֲרִיכֶם שָׁרְפוֹת אֵשׁ, אֲדַמְתֶּכֶם לְגִדְדְכֶם זָרִים אֲכָלִים אֹתָהּ, וּשְׁמָמָה כְּמִהַפְכַת זָרִים :
- (ח) וְנוֹתְרָה בַת צִיּוֹן כְּסָפָה בְּכָרֶם, כְּמִלוּנָה בְּמִקְשָׁה, כְּעִיר נְצוּרָה :
- (ט) לֹוִי ה' צְבָאוֹת הוֹתִיר לָנוּ שְׂרִיד כְּמַעֲט, כְּסֹדֶם הֵיִינוּ לְעַמְרָה דְּמִינוּ : ס

שאלה מתוך ברות חורף תשע"ד

- 4. לאחר שהנביא פירט את חטאי העם, הוא מתאר את עונשה של הארץ ע"י שני משלים.
  - א. הסבר בלשונך את "משל החולה" המובא בפסוקים ה-ז? פרט מה המשל ומה הנמשל.
  - ב. הסבר בלשונך את "משל הסוכה בכרם" בפסוקים ז-ח? פרט מה המשל ומה הנמשל.
  - ג. מה המציאות שמצטיירת ממצבה של הארץ ושל ירושלים, לאור משלים אילו?

הרקע ההיסטורי לנבואה ישעיהו בפרק א פסוקים ה-ט

מלכים ב יח

- (ט) וַיְהִי בַשָּׁנָה הַרְבִּיעִית לְמֶלֶךְ חִזְקִיָּהוּ הָיָא הַשָּׁנָה הַשְּׂבִיעִית לְהוֹשַׁע בֶּן אֱלָה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
עָלָה שְׁלֹמֹנָאֶסֶר מֶלֶךְ אַשּׁוּר עַל שְׁמֵרוֹן וַיִּצַר עֲלֶיהָ :
- (י) וַיִּלְכְּדָהּ מִקְצֵה שְׁלֹשׁ שָׁנִים בַּשָּׁנָה שֵׁשׁ לְחִזְקִיָּהוּ הָיָא שְׁנַת תְּשַׁע לְהוֹשַׁע מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל נִלְכְּדָה שְׁמֵרוֹן :
- (יא) וַיִּגַּל מֶלֶךְ אַשּׁוּר אֶת יִשְׂרָאֵל אֲשׁוּרָה וַיִּנְחַם בְּחִלָּח וּבְחִבּוּר נָהָר גּוֹזֵן וְעָרֵי מְדִי :
- (יב) עַל אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל ה' אֱלֹהֵיהֶם וַיַּעֲבְרוּ אֶת בְּרִיתוֹ אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד ה' וְלֹא שָׁמְעוּ וְלֹא עָשׂוּ : פ
- (יג) וּבְאַרְבַּע עָשָׂר שָׁנָה לְמֶלֶךְ חִזְקִיָּהוּ עָלָה סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר עַל כָּל עָרֵי יְהוּדָה הַבְּצוּרוֹת וַיִּתְּפָשׂם : ...

סנחריב עולה על ירושלים ושם עליה מצור.
מתנהל משא ומתן, סנחריב ושליחיו דורשים כניעה מוחלטת וחזקיהו ושליחיו מסרבים
חזקיהו מתפלל אל ה'
בסוף פרק יט, נבואת ישעיהו שירושלים תנצל, ותיאור כיצד ירושלים ניצלת ע"י נס :

מלכים ב יט

- (כ) וַיִּשְׁלַח יִשְׁעִיָּהוּ בֶן אֲמוּץ אֶל חִזְקִיָּהוּ לֵאמֹר ...
- (כא) זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' עֲלֵינוּ ...
- (לא) כִּי מִירוּשָׁלַם תֵּצֵא שְׂאֲרֵיטָה וּפְלִיטָה מֵהָר צִיּוֹן קִנְיַת ה' צְבָאוֹת תַּעֲשֶׂה זֹאת : ס
- (לב) לָכֵן כֹּה אָמַר ה' אֵל מֶלֶךְ אַשּׁוּר לֹא יָבֵא אֶל הָעִיר הַזֹּאת וְלֹא יוֹרָה שָׁם חָץ וְלֹא יִקְדָּמָנָה מִגֵּן וְלֹא יִשְׁפֹּךְ עֲלֶיהָ סִלְקָה :
- (לג) בְּדִרְדָּר אֲשֶׁר יָבֵא בָּהּ יָשׁוּב וְאֵל הָעִיר הַזֹּאת לֹא יָבֵא נָאִם ה' :
- (לד) וּגְנוֹתַי אֵל הָעִיר הַזֹּאת לְהוֹשִׁיעָה לְמַעַנִי וּלְמַעַן דָּוֶד עַבְדִּי :
- (לה) וַיְהִי בַלַּיְלָה הַהוּא וַיִּצָּא מֶלֶךְ ה' וַיִּזַּךְ בְּמַחְנֵה אַשּׁוּר מֵאָה שְׁמוֹנִים וְחַמְשָׁה אֲלָף וַיִּשְׁכַּיְמוּ בַבֶּקֶר וְהָיָה כָּלֶם פְּגָרִים מֵתִים :
- (לו) וַיִּסַּע וַיִּגְלֹךְ וַיָּשָׁב סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיָּשָׁב בְּנִינְוָה :

רד"ק, ישעיהו א, ח

ונותרה בת ציון כסוכה בכרם - כי רוב ערי יהודה היו חרבות, ובימי חזקיהו כל הערים הבצורות תפסם מלך אשור והנה נותרה ירושלים לבדה כמו הסוכה שהיא בכרם.

5. עיין בפסוקים ממלכים ב פרקים יח-יט ובדברי הרד"ק. מה הם האירועים ההיסטוריים שרומז עליהם ישעיהו אצלינו בפרק א פסוקים ה-ט ובעיקר בפסוק ח במשל "הסוכה בכרם"?

ההצלה והסכנה

יש לשים לב לתיאור ירושלים הנשארת לפליטה מכל חורבן הארץ, כפי שמתואר בספר מלכים ובספר ישעיהו: **מחד**, תושבי ירושלים חווים נס גדול והצלה פלאית, שוודאי יד ה' היא שהצילה אותם מן הפורענות. מנקודת מבט זו, הכינוי 'ונותרה בת ציון כסוכה בכרם' הוא ביטוי של **הצלה וישועה**. אך **מאידך**, מצבה של ירושלים הוא כפליטה מתוך חורבן גדול אשר סבב אותה. אמנם היא ניצלה, אך הודגם בפניה משמעות הפורענות הגדולה אשר יכולה להגיע, **והסכנה הממשית לקיומה הומחשה בפניה**.

פסוק ט: חורבן ירושלים כחורבן סדום

ישעיהו פרק א

(ט) לולי ה' צבאות הותיר לנו שריד כמעט, כסדם היינו לעמרה דמינו: ס

מלבי"ם

לולי ה' צבאות - אם לא היה משאיר לנו שארית מעט בחסדו, אז כסדום היינו.

הפסיק לאחר המילה "כמעט", הוא לפי טעמי המקרא (מתחת למילה 'כמעט', יש אתנחתא) וכך גם פיסק ופירש המלבי"ם.

6. **הסבר בלשונך** את פסוק ט', לפי הפיסוק של טעמי המקרא ופירוש המלבי"ם.

☒ רש"י, ישעיהו א, ט

כמעט כסדום היינו - כולנו כלים.

רש"י, בניגוד לטעמים, מחבר את המילה 'כמעט' לצלע השנייה של הפסוק. 'כמעט כסדום היינו'.

תוכחה על עבודת ה' ללא צדקה ומשפט, וקריאה לתשובה

[פסוקים י-כ]

ישעיהו פרק א

- (י) שמעו דבר ה', קציני סדם; האזינו תורת אלהינו, עם עמרה:
 (יא) למה לי רב זבחיכם? לאמר ה'; שבעתי עלות אילים וחלב מריאים, ודם פרים וכבשים ועתודים לא חפצתי:
 (יב) כי תבאו לראות פני, מי בקש זאת מידכם, רמס חצרי?
 (יג) לא תוסיפו הביא מנחת שוא, קטרת תועבה היא לי, חדש ושבת קרא מקרא לא אוכל און ועצרה:
 חדש ושבת קרא מקרא - ר"ח, שבת ושאר מועדים שנקראים מקראי קודש
 לא אוכל און ועצרה - איני יכול לסבול את חיבור שאתם מחברים בין הפשע (האון) לבין האסיפה שלכם במועדים (עצרה)
 (יד) חדשיכם ומועדיכם שגאה נפשי, היו עלי לטרח, נלאיתי נשא: נלאיתי נשא - לא אוכל לשאת ולסבול אותם.
 (טו) ובפרשכם פפיכם אעלים עיני מכם, גם כי תרבו תפלה אינני שמע, ידיכם דמים מלאו:

מהו יחס ה' לעבודת המקדש כפי שהנביא מתאר אותה בנבואתו?

7. בפסוקים י-טו מתוארות מצוות רבות של **בן אדם למקום**, אשר העם מקיים. בטבלה שלפניך מובא בטור הימני כל המצוות שהעם מקיים. רשום בטור השמאלי (צטט) מהו היחס של ה' לקיום המצוות הללו.

קיום המצווה על ידי העם	יחס של ה' לקיום המצווה
רב זבחיכם	למה לי
עלות אילים וחלב מריאים	
ודם פרים וכבשים ועתודים	
הביא מנחת	
קטרת	
תבאו לראות פני	
חדש ושבת קרא מקרא	
חדשיכם ומועדיכם	
ובפרשכם פפיכם	
תרבו תפלה	אינני שמע

תוכחה על עבודת ה' שאינה מתקבלת לרצון

ישעיהו מוכיח את העם על כך שעבודת ה' במקדש, התפילות והחגים, אינם מתקבלים לרצון בפני ה'. אמנם בתחילת הפרק שמענו על כך שהם 'בנים מרעים', אך פירוט של חטאי העם עוד לא תוארו. גם בחלק השני של הפרק בפסוקים י-טו ישנו רק רמז מה הם החטאים של העם שבגללם עבודת ה' לא מתקבלת. פירוט ותיאור חטאי העם יפורט בחלקה השלישי של הנבואה, אך כבר בסוף החלק השני, הנבואה מסתיימת בקריאה לתיקון ולאפשרות התשובה.

8. עיין בפסוקים י-טו, וענה:

- א. בפסוקים אלו הנביא חוזר שוב ושוב על הטענה, שהמצוות הללו שהעם מקיים, אינן מתקבלות ברצון לפני ה'. מדוע? צטט מהו החטא הנורא, שהנביא רומז עליו, שמעקב את קבלת המצוות ברצון לפני ה'.
- ב. כתוב בלשונך פיסקה קצרה, המסכמת את הביקורת החמורה שמצביע עליה הנביא בפסוקים אלו:

קריאה לתשובה

ישעיהו פרק א

(טז) **וְחָצוּ, הַזְבּוּ, הַסִּירוּ** רַע מֵעַלְלֵיכֶם מִנְּגִד עֵינַי, **חֲדְלוּ** הָרַע :
 (יז) **לְמַדוּ** הַיֵּטִב, **דַּרְשׁוּ** מִשְׁפָּט, **אֲשֶׁרוּ** חֲמוּץ, **שִׁפְטוּ** יְתוֹם, **רִיבוּ** אֶלְמִנָּה :
 (יח) לָכוּ נָא וְנִנְחָחָה לֵאמֹר ה', אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כְּשָׁנִים - כְּשֶׁלֶג לְבִינִי, אִם יִאֲדִימוּ כְּתוֹלַע - כְּצִמְרֵי יִהְיוּ :
 (יט) אִם תֵּאָבוּ וְשָׁמַעְתֶּם, טוֹב הָאָרֶץ תֹּאכְלוּ :
 (כ) וְאִם תִּמְאַנּוּ וּמְרִיתֶם, חָרַב תִּאָּכְלוּ, כִּי פִי ה' דֹּבֵר : ס

בפסוקים טז-יז, קורא הנביא לתשובה. מתוך ריבוי פעלי התשובה, אנו למדים על רוב חטאיהם ומעשיהם הרעים, אך גם על אפשרות התיקון והתשובה.

9. אילו חטאים מוגדרים ניתן ליחס לישראל מתוך דבריו אלו של הנביא?

שתי דרכים לתיקון

בפסוקים יט-כ: ישעיהו מציג כאמור, שתי דרכים לתיקון, אשר מובטח שאחת מהם תגענה:

(יט)	אם	תֵּאָבוּ	וְשָׁמַעְתֶּם	טוֹב הָאָרֶץ תֹּאכְלוּ :
(כ)	וְאִם	תִּמְאַנּוּ	וּמְרִיתֶם	חָרַב תִּאָּכְלוּ...

שאלה מתוך בורות קיץ תשע"ד

10. עיין בפסוקים יט-כ, וענה:

- כתוב בלשונך מה שתי הדרכים לתיקון שהנביא מציג? ומה תהיה התוצאות של כל דרך?
- הנביא משתמש פעמים בפועל "אכל" אך בהיפוך משמעות, כך שהצליל שלה נשאר דומה אך משמעותה הפוכה. מה המשמעות של מילה זו בפסוק יט? ומה משמעותה בפסוק כ?

○ ההשוואה לסודם ועמורה

ישעיהו פרק א פסוקים ט-י

(העונש - פסי ט') ...לֹלֵלִי ה' צָבָאוֹת הוֹתִיר לָנוּ שָׁרִיד כְּמַעַט כְּסוּדָם הֵיִינוּ לְעַמֻּרָה דְּמִינוּ : ס
 (החטא - פסי י') שָׁמַעוּ דְּבַר ה' קְצִינֵי כְּסוּדָם הֵאֲזִינוּ תוֹרַת אֱלֹהֵינוּ עִם עַמֻּרָה...

11. ישעיהו משווה פעמיים בין ישראל לבין סודם ועמורה.

- לשם מה ישעהו משווה את ישראל לסודם ועמורה בפסוק ט?
- לשם מה ישעהו משווה את ישראל לסודם ועמורה בפסוק ט?

קינה על מצב החברה בציון - והבטחה להשבת הצדק

[פסוקים כא-לא]

קינה על מצב החברה הקלוקל בציון, ופירוט חטאי ציון

ישעיהו פרק א

(כא) איכה היתה לזונה קריה נאמנה? מלאתי משפט, צדק ילין בה, ועתה מרצחים:

(כב) כספך היה לסיגים, סבאך מהול במים:

(כג) שריף סוררים וחברי גנבים, פלו אהב שחד ורדף שלמנים, יתום לא ישפטו, וריב אלמנה לא יבוא אליהם: פ

דעת מקרא, ישעיהו א, כב

כספך היה לסיגים - כספך, שהיה לפני כסף טהור, נהפך עתה לכסף סיגים. כסף מעורב במתכות שונות...
הסוחרים הרמאים שבירושלים מוכרים כלי מתכות שונות בתורת כלי כסף טהור.
סבאך מהול במים - יינך מעורב במים. הסוחרים הרמאים נותנים מים בין ומוכרים אותו בתורת יין טהור.

שאלה מתוך בורות קיץ תשע"ד

12. עיין בתוכחת ישעיהו בפסוקים כא-כג, ובפירוש דעת מקרא וענה:

א. אילו חטאים ישעיהו מזכיר בתוכחה זו?

ב. אל מי התוכחה מופנית בפסוקים אילו? ציין שתי קבוצות. ובסס את תשובתך.

חזרת הצדק לירושלים

ישעיהו פרק א

(כד) לכן נאם האדון ה' צבאות, אביר ישׂראל: הוי אנתם מצרי, ואנקמה מאויבי:

פתח בארבע שמות ותארים של ה' / הוי אנתם מצרי - אשכך את חרוני ואמצא נחמה ע"י שאפרע מצרי.

(כה) ואשיבה ידי עליך, ואצרך כבד סיגים, ואסירה כל בדילך:

ואצרך כבד סיגים - אנה אותך מהדברים הרעים שבך ("בור" חומר ניקוי) / ואסירה כל בדילך - אנה ממך את המתכת הגרועה (כצורף המנקה את המתכות היקרות)

(כו) ואשיבה שפטיך כבראשנה, ויעצרך כבתחלה; אחרי כן יקרא לך עיר הצדק, קריה נאמנה:

(כז) ציון במשפט תפדה, ושביה בצדקה: : ושביה - וישוביה (הרטום) או עושי התשובה (רש"י).

(כח) ושבר פשעים וחסאים יחדו, ועזבי ה' יכלו: אבל שבר יבוא על כל הפושעים והחוטאים ביחד.

רש"י ישעיהו פרק א

(כה) ואשיבה ידי עליך - מכה אחר מכה עד כלות הפושעים.

(כז) במשפט תפדה - ע"י שיהיו בה עושה משפט תפדה מעונותיה. ושביה - עושי תשובה שבתוכה.

הנביא מבטיח שירושלים תשוב להיות "עיר הצדק, קריה נאמנה" שהיא תיקון של חטאי ירושלים המפורטים בפסוק כא "איכה היתה לזונה קריה נאמנה, מלאתי משפט צדק ילין בה ועתה מרצחים".

שאלה מתוך בורות קיץ תשע"ד

13. עיין בפסוקים כד-כח ובדברי רש"י. בפסוקים אלה הנביא מתאר שתי אפשרויות לחידוש המעמד של ירושלים ל"עיר הצדק, קריה נאמנה".

א. הסבר בלשונך כל אחת מן האפשרויות.

ב. בסס כל אחת מן האפשרויות על לשון הכתוב.

○ מבנה פסוקים כא ו-כו

ישעיהו פרק א

(כא) איכה הייתה לזונה קריה נאמנה? מלאתי משפט, צדק יליו בה, ועתה מרצחים :
 ...
 (כו) ואשיבה שפטיך כבראשנה, ויעצרך בבתחלה; אחרי כן יקרא לך עיר הצדק, קריה נאמנה :

המבנה של פסוק כא בנוי על הנגדה ועל הפער הגדול בין ירושלים כפי שהייתה בתפארתה בעבר לבין מצבה העגום בהווה. התקבולת הניגודית מעצימה פער זה. פסוק כו, מתאר את ירושלים בעתיד, ומובטח בו כי ירושלים תשוב להיות עיר הצדק, וקריה נאמנה :

פסוק כו בעתיד		פסוק כא בהווה	
	←	←	←
קריה נאמנה	←	קריה נאמנה	←
עיר הצדק	←	מרצחים	←

למעשה פסוקים כא-כו כולם, בנויים במבנה של תקבולת ניגודית :

עתיד	עבר הווה
(כד) אֲנַחֵם מְצַרִי	(כא) קְרִיָה נְאֻמָּנָה
(כה) סִיגִיךָ	(כא) מְלֹאֲתֵי מִשְׁפָּט
(כו) וְאֲשִׁיבָה שְׁפָטֶיךָ	(כב) לְסִיגִים
(כו) קְרִיָה נְאֻמָּנָה	(כג) שְׂרִיף סוֹרְרִים

משמעות מבנה זה מדגיש ומעצים את המהפך והתיקון הגדול אשר יבוא על ירושלים, אשר תהפך שוב להיות מעיר של זנות ורצח - לעיר של צדק ונאמנות.

14. כדי לתאר את המהפך שיתרחש בירושלים בעתיד, ישעיהו משתמש בשני מבנים ספרותיים. מה הן? בסס את תשובתך על הכתוב.

פסוקי הסיום - כיצד הרשעה תמוגר?

ישעיהו פרק א

(כט) כי יבשו מאילים אשר חמדתם, ותחפרו מהגנות אשר בחרתם :
 (ל) כי תהיו כאלה נבלת עלה, וכגנה אשר מים אין לה :
 (לא) והיה החסן לנערת, ופעלו לניצוץ, ובערו שניהם יחדו ואין מכבה : ס

פסוקי הסיום (כח-לא) מבטיחים את כילוי הרשעה.

בפסוקים ל-לא, מדמה הנביא את מפלת הרשעים במשל של כיליון ובערת צמחיה יבשה :

כָּאֵלֶּה - נְבֵלַת עֵלֶה

וּכְגֵנָה - אֲשֶׁר מִים אֵין לָהּ

וְהָיָה (העץ) הַחֲסָן - לְנִעֲרַת

וּפְעָלוֹ - לְנִיצוּץ (הרשע שפעל יהיה לניצוץ אש)

וּבְעָרוּ שְׁנֵיהֶם יַחַד (הרשע ועושרו ישרפן ביחד) - וְאֵין מְכַבֵּה